

Шморгун Олександр Семенович
*прокурор Вінницької області,
 державний радник юстиції III класу,
 заслужений юрист України*

Дисципліна в діяльності органів виконавчої влади: нормативно-правовий аспект

Законність є базовою категорією, закріпленою в ч. 1 ст. 68 Конституції України як принцип діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадян і їх об'єднань, який зобов'язує їх дотримуватись Конституції та законів України, тобто законність вимагає дотримання та виконання лише правових норм. На відміну від законності, дисципліна є іншою категорією, оскільки її правове регулювання здійснюється не тільки законами України, але й указами Президента України та іншими підзаконними актами, а її виконання базується на вимогах як правових, так і інших соціальних норм.

Порівняльний аналіз законодавчих та інших правових актів дозволяє встановити, що єдиним законодавчим актом, який закріплює поняття службової дисципліни є Закон України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України» від 22 лютого 2006 року. Відповідно до ст. 1 Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України службова дисципліна – це дотримання особами рядового та начальницького складу Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, наказів та інших нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкованих йому органів і підрозділів та Присяги працівника органів внутрішніх справ України [1, Ст. 245].

Звернемо увагу на Дисциплінарний статут Збройних Сил України, котрий затверджений Законом України від 24 березня 1999 року. В ньому відображено, що військова дисципліна – це бездоганне та неухильне додержання всіма військовослужбовцями порядку та правил, встановлених військовими статутами та іншим законодавством України [2, Ст. 197].

Розмаїття органів виконавчої влади детермінує видання окремих нормативно-правових актів, які враховують специфіку їхньої діяльності. Так, Законом України від 06 вересня 2005 року затверджений Дисциплінарний статут митної служби України, де закріплено, що службова дисципліна в митній службі України полягає в безумовному виконанні посадовими особами митної служби службових обов'язків, а також у реалізації прав і додержанні обмежень і заборон, установлених законодавством з питань проходження служби в митних органах, і ґрунтується на особистій відповідальності за доручену справу та на засадах єдиноначальності та централізації управління [3, Ст. 467]. Необхідно зауважити, що в цьому визначенні акцент робиться не лише на свідоме виконання службових обов'язків, але й на особисту відповідальність за доручену справу.

Положення про дисципліну працівників гірничих підприємств, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 року №294, також дає визначення дисципліни. Так, дисципліна праці на роботах у шкідливих і небезпечних підземних умовах полягає в дотриманні всіма працівниками вимог законодавства про охорону праці, нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, до сфери управління яких належать гірничі підприємства, наказів і розпоряджень власника чи уповноваженого ним органу, приписів спеціально уповноважених органів державного нагляду [4, Ст. 567].

Аналіз законодавства України свідчить про те, що в ньому окрім визначень службової дисципліни законодавець також дає визначення трудової дисципліни. Зокрема, відповідно до Статуту про дисципліну працівників спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 року №1540 трудова дисципліна ґрунтується на свідомому, професійному виконанні особовим складом своїх службових обов'язків, норм і правил, установлених законодавством і галузевими нормативними актами [5, Ст. 1781].

Своєрідне формулювання міститься в Дисциплінарному статуті прокуратури України, затвердженого Постановою Верховної Ради України 06 листопада 1991 року. В Статуті не дається поняття дисципліни, як в інших правових актах, а передбачається, що важливою передумовою успішного виконання покладених на прокуратуру функцій є компетентність і особиста дисципліна прокурорів і слідчих прокуратури [6, Ст. 15].

Також неоднозначне визначення дисципліни дається в Положенні про дисципліну працівників залізничного транспорту, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 26 січня 1993 року №55. Так, в Положенні визначено, що роль залізничного транспорту в обслуговуванні народного господарства визначає необхідність точного виконання його працівниками діючих у галузі правил, наказів, інструкцій та інших нормативних актів, оскільки їх порушення створює загрозу безпеці руху поїздів і маневрової роботи, може призвести до

тяжких наслідків для життя та здоров'я громадян, незбереження вантажів, завдати шкоди навколишньому природному середовищу [7].

Ми вважаємо, що сьогодні необхідно передбачити існування Дисциплінарного статуту державної служби, який би сприяв зміцненню дисципліни в органах виконавчої влади. Цей статут повинен містити поняття державної дисципліни, види заохочень і дисциплінарних стягнень, порядок їх застосування та компетенцію посадових осіб щодо застосування заохочень і накладення стягнень.

Необхідність розробки Дисциплінарного статуту обумовлена тим, що в Законі України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року питанням регулювання заохочень державних службовців і притягнення їх до відповідальності відведено всього дві статті (ст. 34. Заохочення за сумлінну працю та ст. 38. Відповідальність за порушення законодавства про державну службу) [8, Ст. 490], що є недостатнім, оскільки не закріплений порядок застосування заохочень, стягнень та інших питань.

Список використаних джерел:

1. Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України: Закон України від 22 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – №29. – Ст. 245.
2. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України: Закон України від 24 березня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №22-23. – Ст. 197.
3. Про Дисциплінарний статут митної служби України: Закон України від 06 вересня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – №42. – Ст. 467.
4. Про затвердження Положення про дисципліну працівників гірничих підприємств: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. №294 // Офіційний Вісник України. – 2002. – №12. – Ст. 567.
5. Про затвердження Статуту про дисципліну працівників спеціальних (воєнізованих) аварійно-рятувальних служб: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. №1540 // Офіційний Вісник України. – 2000. – №42. – Ст. 1781.
6. Про затвердження Дисциплінарного статуту прокуратури України: Постанова Верховної Ради України від 06 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №4. – Ст. 15.
7. Про Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 1993 р. №55 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/mai.cgi?№reg=55-93-%EF>.
8. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №52. – Ст. 490.

Якимова Світлана Василівна
*доцент кафедри кримінального права та
кримінології Львівського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

Актуальні проблеми нормативно-правового регулювання профілактики злочинів на транспорті: кримінологічний аспект

Профілактика злочинів, у тому числі на залізничному транспорті, є особливим видом соціальної діяльності, що може поєднуватись із певними правообмеженнями до осіб, а тому має здійснюватись з дотриманням принципів і вимог права та законності. Таким чином профілактика злочинів має реалізовуватись на досконалій нормативно-правовій основі. В кримінологічних джерелах нормативно-правове забезпечення профілактики злочинів визначається як закріплення в законах, інших нормативних актах вимог і положень, що сприяють реалізації завдань профілактики [1].

Загалом нормативно-правове регулювання профілактики злочинів здійснюється у таких основних напрямках: 1 – щодо впливу на криміногенні та антикриміногенні фактори прямо чи опосередковано пов'язані зі злочинністю; 2 – щодо забезпечення належного порядку реалізації профілактичної діяльності та правової регламентації конкретних профілактичних заходів. Проте такий розподіл є умовним, оскільки за своєю сутністю вище названі напрями є взаємодоповнюючими та можуть міститись в одному нормативно-правовому акті.

Характеризуючи стан профілактики злочинів, А.Ф. Закалюк відзначає, що на даний час в Україні нормативно-правове забезпечення не набуло системного характеру, складається з